

14.11.2016

Kj/4

§ 1017

Valtuutettu Yrjö Hakasen toivomusponsi koskien mahdollisuuksia ehkäistä HSL:n lippujen hintoihin esitettyjä suuria korotuksia ja kii-rehtiä Raide-Jokeria

HEL 2015-013472 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti merkitä tiedoksi selvityksen kaupunginvaltuus-ton 2.12.2015 hyväksymän toivomusponnen johdosta tehdyistä toimen-piteistä ja toimittaa selvityksen ponnen ehdottajalle (Yrjö Hakanen) se-kä tiedoksi muille valtuutetuille.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Saara Kanto, suunnitteluinsinööri, puhelin: 310 25531
saara.kanto(a)hel.fi
Juha Viljakainen, hankepääällikkö, puhelin: 310 36276
juha.viljakainen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Hakanen Yrjö, toivomusponsi 2, Kvsto 2.12.2015 asia 3
- 2 HSL:n lausunto 5.1.2016, Yrjö Hakasen toivomusponsi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Päättyessään 2.12.2015 kaupungin talousarviosta vuodeksi 2016 ja ta-loussuunnitelmasta vuosiksi 2016 – 2018, kaupunginvaltuusto samalla hyväksyi seuraavan toivomusponnen:

”Valtuusto edellyttää, että kaupunginhallitus selvittää mahdollisuudet ehkäistä HSL:n lippujen hintoihin esitettyjä suuria korotuksia ja kiirehtiä Raide-Jokeria.” (Yrjö Hakanen)

Kaupunginvaltuuston työjärjestyksen 24 §:n mukaan kaupunginhallituk-sen on toimitettava ponnen ehdottajalle kirjallinen selvitys toivomus-ponnen johdosta tehdyistä toimenpiteistä viimeistään vuoden kuluttua

ponnen hyväksymisestä. Selvitys on toimitettava erikseen tiedoksi myös muille valtuutetuille.

HSL:n lippujen hinnat

HSL:n hallitus on kokouksessaan 25.10.2016 päättänyt matkalippujen hinnoista vuodelle 2017. Päätöksen mukainen lippujen hintojen keskimääräinen korotus vuodelle 2017 on 4,1 % (alustavan toiminta- ja taloussuunnitelman mukainen korotusesitys vuodelle 2017 oli 5,5%, vuodelle 2016 korotus oli 4,9 %).

HSL:n toimintatuotot muodostuvat pääosin kahdesta erästä, lipputuloista sekä kuntien maksamista maksuosuuksista. HSL:n yhtymäkokouksen ja PKS-omistajaohjauksen mukaan kuntien maksuosuudet (subventiotaso) saavat olla enintään 50 % HSL:n kustannuksista. HSL:n vuoden 2017 talousarvio on valmisteltu siten, että kuntien subventiotaso on 50 %. Talousarvion laadinnassa on otettu huomioon lipun hintojen korotuksen arvioitu vaikutus lippujen kappalemääräiseen myyntiin ja siten lipputuloihin (ns. hintajousto). HSL:n hallitus käsitteli toiminta- ja taloussuunnitelmaa vuosille 2017 - 2019 kokouksessaan 25.10.2016.

HSL:n perussopimuksen sekä infrasopimuksen mukaan jäsenkunnat voivat laskuttaa HSL:ltä osan sovittujen rahoittamiensa joukkoliikenneinvestointien kuluista (50 % pääoman poistoista ja koroista sekä täysimääräisesti infran hallinto- ja ylläpitokulut).

Vuoden 2017 lippujen hintojen korotus johtuu pääosin kasvaneista Länsimetron käyttöönoton sekä muun metroluokituksen (metrovarikon laajennus, kulunvalvontalaitteisto) aiheuttamista infrakustannuksista. Osaltaan kustannuksia kasvattaa myös em. syistä johtuva metro- ja junaliikenteen operointikustannusten kasvu sekä yleiskustannusten osalta uuden lippu- ja informaatiojärjestelmän käyttöönoton ja ylläpidon aiheuttama ICT- ja tietoliikennekulujen kasvu.

Jäsenkuntien HSL:ltä laskuttamat infrakustannukset nousevat vuoden 2016 yhteensä noin 100 milj. euron tasosta vuonna 2017 noin 110 milj. euroon. Vuodelle 2018 arvioidut infrakustannukset ovat noin 137 milj. euroa. Länsimetron infrakustannukset on laskettu talousarvioon 2017 puolen vuoden osalta ja vuodesta 2018 alkaen täysimääräisenä.

HSL:n hallitus päätti kokouksessaan 25.10.2016 käsitellessään toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2017 – 2019 esittää yhtymäkokoukselle, että se päättää kehottaa HSL:ää jatkamaan vuonna 2016 tuloksettomina päättyneitä omistajakuntien välisiä neuvotteluja kuntaosuuksien tasosta, subventioasteesta ja infrakustannusten mahdollisesta uudelleen jakamisesta siten, että lipunhintojen korotustarve taloussuunnitelmakaudella pienenee. Neuvottelujen pohjaksi HSL kokoaa erilaisia

malleja ja selvittää mitä muutoksia niiden toteuttaminen edellyttää nykyisiin säädöksiin ja omistajaohjauksen linjauksiin. Neuvottelut tulee käydä ennen vuoden 2018 talousarvion laatimista. Yhtymäkokous käsittelee asiaa 15.11.2016.

Em. HSL:n hallituksen esitys on Helsingin kaupunginhallituksen 12.9.2016 (§ 797) Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymän alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta 2017 – 2019 antaman lausunnon hengen mukainen. Lausunnossaan kaupunginhallitus esitti, että HSL määrittelisi infrakustannusten käsittelyperiaatteet osana strategiatyötään siten, että jatkossa omistajakuntien subventio-osuus operointi- ja yleiskustannusten osalta saisi olla korkeintaan 50 %, mutta infrakustannusten osalta subventioaste voisi olla korkeampikin. Myös HKL -liikelaikoksen johtokunta ja kaupunkisuunnittelulautakunta ovat toivomusponnesta antamissaan lausunnoissa tuoneet esille em. subventioasteen tarkastelutarpeen infrakulujen osalta.

Mahdollinen subventioasteen muuttaminen infrakustannusten osalta johtaa kuntakohtaisten HSL maksuosuuksien kasvuun. Tehokkain keino HSL:lle koituvien infrakulujen, ja siten myös lipun hintojen korotustarpeen hillitsemiseksi, on pyrkiä tulevien joukkoliikenneinvestointien osalta optimaaliseen ajoitukseen, ennakoitavuuteen sekä laadukkaaseen suunnitteluun ja toteutukseen, jotta varmistetaan infrastruktuurin elinkaaritiloudellinen toteutus sekä korkea käyttöaste.

Raide-Jokerin toteutus

Kaupunginhallituksen hyväksyessä vuoden 2017 talousarvioehdotuksen raamia ja talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen 2017 - 2019 laatimisohteita (4.4.2016, § 297) todettiin investointien osalta, että valmiudet Raide-Jokerin rahoittamiseen valtion ja Espoon kaupungin kanssa sovittavalla tavalla ovat olemassa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 15.6.2016 (§ 178) Raide-Jokerin hankesuunnitelman Helsingin kaupungin osalta siten, että hankesuunnitelman mukaisen pikaraitiotien infrastruktuurin kokonaiskustannusarvio on yhteensä 275 milj. euroa (MAKU-indeksi 110,6, huhtikuu 2015) ja Helsingin kaupungin osuus kustannuksista 123,9 milj. euroa (alv 0 %, MAKU huhtikuu 2015) kun valtion osuus kustannuksista on yhteensä 84 milj. euroa. Espoon kaupunginvaltuusto hyväksyi osaltaan hankesuunnitelman 13.6.2016.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 28.9.2016 (§ 239) Raide-Jokerin kaluston hankesuunnitelman siten, että hankkeen kokonaiskustannus on yhteensä enintään 107,9 miljoonaa euroa (ilman alv) kustannustasossa 7/2016 ja hanke toteutetaan niin, että raitiovaunut tulevat liikenteeseen Raide-Jokeri -linjan valmistumisen edellyttämässä aikataulussa vuo-

14.11.2016

Kj/4

teen 2021 mennessä. HSL:n hallitus hyväksyi kaluston hankinnan toteutuksen 25.10.2016.

Kaupunginhallitus päätti 24.10.2016 (§ 926) hyväksyä Espoon ja Helsingin kaupunkien välisen Raide-Jokeri -linjan suunnittelua ja toteutusta koskevan yhteistyösopimuksen liikennelaitos –liikelaitoksen johtokunnan esityksen mukaisesti sekä oikeuttaa liikennelaitos –liikelaitoksen allekirjoittamaan sopimuksen sekä tekemään siihen tarvittaessa vähäisiä muutoksia. Espoon kaupunginhallitus käsittelee yhteistyösopimuksen hyväksymistä kokouksessaan 7.11.2016.

Hallituksen kehysriihessä huhtikuussa 2016 valtio myönsi Raide-Jokeri –hankkeeseen avustusta 84 milj. euroa.

Kaupunginhallituksen talousarvioehdotuksessa vuodelle 2017 ja taloussuunnitelmaehdotuksessa vuosille 2018 – 2019 on Raide-Jokerin osalta varauduttu toteuttamisen tavoiteaikataulun mukaiseen rakentamiseen siten, että linja olisi liikennöitävissä arviolta vuonna 2021. Talousarvioehdotukseen sisältyvässä HKL -liikelaitoksen 10-vuotisessa investiohjelmassa on merkitty Raide-Jokerin raitioradan ja sähköjärjestelmien toteuttamiseen yhteensä 123,9 milj. euroa vuosille 2017 – 2021, kalustoon yhteensä 107,9 milj. euroa vuosille 2017 – 2021 ja varikkoon yhteensä 49,5 milj. euroa vuosille 2018 – 2021. Tämän lisäksi kaupungin investointiosassa on varauduttu Raide-Jokeriin liittyvien liikennejärjestelyjen toteuttamiseen yhteensä 10 milj. eurolla vuosina 2018 – 2021.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Saara Kanto, suunnitteluinsinööri, puhelin: 310 25531
saara.kanto(a)hel.fi
Juha Viljakainen, hankepääällikkö, puhelin: 310 36276
juha.viljakainen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Hakanen Yrjö, toivomusponsi 2, Kvsto 2.12.2015 asia 3
- 2 HSL:n lausunto 5.1.2016, Yrjö Hakasen toivomusponsi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Rakennusvirasto
Ksv

14.11.2016

Kj/4

HKL

Päätöshistoria

Liikennelaitos -liikelaitoksen johtokunta (HKL) 17.03.2016 § 54

HEL 2015-013472 T 00 00 03

Lausunto

Liikennelaitos -liikelaitoksen johtokunta päätti antaa seuraavan lausunnon kaupunkisuunnitteluvirastolle koskien Yrjö Hakasen toivomuspontta joukkoliikenteen lipun hintojen suurten korotusten ehkäisemisestä sekä mahdollisuudesta kiirehtiä Raide-Jokeria.

HKL:n näkemys mahdollisuuksista ehkäistä joukkoliikenteen lipun hintojen korotuksia on yhdenmukainen kaupunginhallituksen 7.9.2015 Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän alustavasta taloussuunnitelmasta 2016 – 2018 antaman lausunnon kanssa.

Kohtuuttoman suuret lipunhintojen korotukset johtavat joukkoliikenteen kulkutapaosuuden pienenemiseen ja siten vievät pohjaa suurten joukkoliikenneinvestointien mielekkyydeltä sekä heikentävät kaupunkiliikenteen kestävyyttä.

Lipun hintojen korotuspaineet aiheutuvat mm. merkittävistä joukkoliikenneinfrastruktuuri-investoinneista pääkaupunkiseudulla, esimerkiksi nä länsimetro sekä kehärata. HKL ei pidä joukkoliikenteen edistämisen kannalta kestäväenä, että infrakustannusten nousu johtaa lipunhintojen voimakkaaseen nousuun.

Kaupunginhallitus on esittänyt, että HSL:n tulisi yhdessä kuntien kanssa käynnistää kehitystyö, jossa selvitetään ja sovitaan, miten subventioaste jatkossa määritellään ja lasketaan. Kaupunginhallitus on esittänyt, että ensisijaisena subventioasteen laskutapana tulisi käyttää laskevista liikennöinnin ja ylläpidon kuluista niin, että infrainvestointien osuutta ei huomioida. Tämä ei vaikuta infrasopimuksen mukaiseen kustannustenjakomalliin. HKL pitää yllä esitettyä kaupunginhallituksen kantaa hyvin perusteltuna. HKL myös toteaa, että subventioon ja infrakustannuksiin liittyvät selvitykset on käynnistetty HSL:n ja kuntien kesken ja että Helsingin edustajat (kaupunginkanslia, HKL) ovat esittäneet edellä kuvatun mallin kuvaamista yhtenä vaihtoehtoista. Tämän lisäksi tulee tulevien joukkoliikenneinfrainvestointien osalta pyrkiä riittävään ennakoitavuuteen sekä laadukkaaseen suunnitteluun, jotta varmistetaan, että infrastruktuuri toteutetaan elinkaaritaloudellisesti ja sen ylläpitokustannusten hallinta huomioiden.

Raidejokerin kiiirehtiminen

Raide-Jokeri on Helsingin Itäkeskuksen ja Espoon Keilaniemen välille suunniteltu pikaraitiolinja. Raide-Jokerin hankesuunnitelma on valmistunut joulukuussa 2015. Hankesuunnitelmassa laadittiin suunnitelma Raide-Jokerin toteuttamiseksi valitulla linjauksella Espoon Keilaniemen, Leppävaaran, Pitäjänmäen, Maunulan, Oulunkylän ja Viikin kautta Itäkeskukseen. Hankesuunnitelmassa laadittiin myös suunnitelma rata-sähköistyksen toteuttamiseksi sekä Raide-Jokerin varikkojen toteuttamiseksi. Laadituille suunnitelmiin laskettiin kustannusarvio. Lisäksi arvioitiin Raide-Jokerin operoinnin vaatimuksia kalustolle sekä erilaisia operointimalleja. Hankesuunnitelman yhteydessä laadittiin myös Raide-Jokerin hankearviointi sekä laskelma Raide-Jokerin kaupunkitaloudellisista vaikutuksista.

Raide-Jokerin hankesuunnitelma on tarkoitus tuoda samanaikaisesti päätettäväksi Helsingin ja Espoon eri hallintokuntiin kevään 2016 aikana. HKL:n johtokunta käsittelee Raide-Jokerin hankesuunnitelman hyväksymistä arviolta kokouksessaan 14.4.2016.

Raide-Jokerin budjetointi talousarviossa 2016 ja taloussuunnitelmassa 2016-2018

HKL:n johtokunta päätti HKL:n talousarviosta 2016 ja taloussuunnitelmasta 2016-2018 kokouksessaan 13.8.2015. Esitys sisälsi HKL:n investointisuunnitelman vuosille 2016-2025, jossa Raide-Jokerin rakentamiseen varattiin 94 milj. euroa vuosille 2016-2022. Lisäksi Raide-Jokeria varten tarvittavaan vaunukalustoon budjetoitiin 105 milj. euroa ja varikkoon 24 milj. euroa. Investointien ajoitus tehtiin niin, että Raide-Jokerin liikennöinti olisi voinut alkaa vuonna 2023.

Valtuuston hyväksymässä talousarviossa 2016 ja taloussuunnitelmassa 2016-2018, joka sisältää liitetietona HKL:n 10 vuoden investointisuunnitelman, Raide-Jokeriin varattuja investointeja siirrettiin neljällä vuodella eteenpäin. Investointien siirtäminen eteenpäin tarkoittaisi liikenteen aloituksen siirtymistä 2020-luvun loppupuolella.

Raide-Jokerin budjetointi talousarviossa 2017 ja taloussuunnitelmassa 2017-2019

Talousarvioaikataulun mukaan valtuusto hyväksyy Helsingin kaupungin talousarvion 2017 ja taloussuunnitelman 2017-2019 marraskuussa 2016. HKL:n talousarvioluonnos tuodaan johtokunnalle tiedoksi keväällä 2016 ja johtokunta päättää HKL:n talousarviosta elokuussa 2016. Talousarvioon kuuluvaa HKL:n 10 vuoden investointisuunnitelmaa (2017-2026) valmistellaan alkuvuoden aikana. Valmistelua koordinoidaan kaupunginkanslian vetämässä liikennehankkeiden ohjausryhmässä, jossa on edustus kaupunginkanslian lisäksi muiden muassa HKL:stä, HKR:stä, kaupunkisuunnitteluvirastosta, kiinteistövirastosta ja

14.11.2016

Kj/4

HSL:stä. Tammikuun 2016 lopussa valtion taholta on julkisuudessa kerrottu, että valtio on valmis osallistumaan Raide-Jokerin rahoittamiseen jo vuosina 2017-2019, mikä tarkoittaisi Raide-Jokerin toteuttamista nopeammalla aikataululla kuin kaupungin talousarviossa 2016 ja taloussuunnitelmassa 2016-2018 on varauduttu. HKL on selvittämässä, kuinka nopealla aikataululla Raide-Jokerin rakentaminen olisi mahdollista toteuttaa. HKL pyrkii yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston, rakennusviraston ja kaupunginkanslian kanssa laatimaan investointisuunnitelman vuosille 2017-2026 niin, että Raide-Jokerin rakentaminen mahdollistuisi nopeammalla aikataululla. Myös muita HKL:n isoimpien investointihankkeiden aikatauluja tullaan tarkastelemaan alkuvuoden aikana, ja mahdollisuuksien mukaan muita hankkeita tullaan siirtämään investointisuunnitelmassa eteenpäin investointiohjelman tasapainottamiseksi.

Esittelijä

yksikön johtaja
Karoliina Rajakallio

Lisätiedot

Markus Keisala, huoltopäällikkö, puhelin: 310 35838
markus.keisala(a)hel.fi

Kaupunkisuunnittelulautakunta 16.02.2016 § 61

HEL 2015-013472 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkisuunnittelulautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon.

Lausunto

Lipun hintojen suurten korotusten ehkäiseminen

Kaupunginhallitus totesi 7.9.2015 antamassaan lausunnossa Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän alustavasta taloussuunnitelmasta 2016 - 2018, että Helsinki ei pidä realistisena eikä kestäväenä ratkaisuna lipunhintojen voimakasta nostamista pelkästään infrakustannuksista johtuvien kustannusten kattamiseksi, mutta lipunhinnoilla pitää pystyä kattamaan operointikustannusten ja infran ylläpitokustannusten kasvu. Kohtuuttoman suuret lipunhintojen korotukset väistämättä johtavat joukkoliikenteen kulkutapaosuuden pienenemiseen ja siten vievät pohjaa suurten joukkoliikenneinvestointien mielekkyydeltä.

Lisäksi kaupunginhallitus totesi, että subventioastetta laskettaessa (noin 50 %) on tähän asti otettu mukaan liikenteenhoidon lisäksi infrain-

14.11.2016

Kj/4

vestointien kustannuksia. HSL:n tulisi yhdessä kuntien kanssa käynnistää kehitystyö, jossa selvitetään ja sovitaan, miten subventioaste jatkossa määritellään ja lasketaan. Subventioasteita voitaisiin laskea useampia ja käyttää näitä rinnakkain, jotta vertailu myös nykytilanteeseen säilyisi. Ensisijaisena subventioasteen laskutapana tulisi käyttää laskemista liikennöinnin ja ylläpidon kuluista niin, että infrainvestointien osuutta ei huomioida. Tämä ei vaikuta infrasopimuksen mukaiseen kustannustenjakomalliin.

Kaupunkisuunnittelulautakunta pitää ylläesitettyä kaupunginhallituksen kantaa hyvin perusteltuna ja omalta osaltaan esittää, että subventioasteeseen liittyvät selvitykset käynnistetään HSL:n ja kuntien kesken. Näiden selvitysten valmistuttua voidaan tarvittaessa tehdä poliittiset päätökset ja linjaukset siitä, minkä osan joukkoliikenteen asiakkaat maksavat lipun hinnoissa joukkoliikenteen palvelujen tuottamisen kustannuksista.

Raide-Jokerin kiirohtminen

Raide-Jokerin hankesuunnitelma on valmistunut joulukuussa 2015. Asia viedään kaupunkisuunnittelulautakunnan hyväksyttäväksi maaliskuuhuhtikuussa, kun hankkeen laajempi vaikutus- ja hankearviointi on valmistunut. Raidehankkeen toteuttamisen edellyttämät tekniset asema-kaavamuutokset etenevät myös suunnitellussa aikataulussa ja ne on tarkoitus käsitellä kaupunkisuunnittelulautakunnassa vielä alkuvuoden aikana.

Hallituksen taholta on tullut myönteisiä kannanottoja valtion osallistumisesta raitioradan rakennuskustannuksiin 30 % osuudella, mikä osaltaan vauhdittaa hankkeen jatkosuunnittelua ja päätöksentekoa.

Esittelijä

liikennesuunnittelupäällikkö
Reetta Putkonen

Lisätiedot

Markku Granholm, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37121
markku.granholm(a)hel.fi
Heikki Hälvä, toimistopäällikkö, puhelin: 310 37142
heikki.halva(a)hel.fi

Yleisten töiden lautakunta 09.02.2016 § 59

HEL 2015-013472 T 00 00 03

Esitys

14.11.2016

Kj/4

Yleisten töiden lautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon toimintaympäristössä tapahtuneen merkittävän muutoksen vuoksi:

Joukkoliikenteen lipun hintojen määrittely kuuluu HSL:n toimialaan.

HSL:n hallitus on kehottanut HSL:ää valmistelemaan selvityksen, jossa infrakustannusten nousu ei jatkossa aiheuttaisi yhtä voimakasta nousupainetta lipun hintoihin kuten nykyään. Selvityksessä tarkastellaan erilaisia malleja kuntaosuuksien tasosta, subventioasteesta ja infrakustannussopimuksen mahdollisesta uudelleenmuotoilusta jäsenkuntien kesken. Selvityksen tulee olla käytettävissä HSL:n vuoden 2017 talousarvion valmistelussa.

Raide-Jokeri sisältyy Helsingin Seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaan HLJ 2015 ja siinä vuosina 2015-2025 aloitettavaan Infrastruktuurin kehittämishankkeisiin.

Kaupunkisuunnitteluviraston vetämä Raide-Jokerin hankesuunnitelma ja alustavat tulokset hankearviosta valmistuivat tammikuun lopussa 2016. Hankkeen kustannukset ja vaikutukset ovat riittävän tarkasti selvillä hankepäättöstä varten. Raide-Jokeri on Helsingin ja Espoon yhteishanke, jonka kustannuksiin valtion on ilmoittanut osallistuvansa 83 milj. eurolla.

Rakennusvirasto tulee sisällyttämään Raide-Jokerin katumäärärahat talousarvioneuvotteluissa sovittavan mukaisesti talousarvioesitykseen.

Rakennusvirasto tulee osaltaan edistämään Raide-Jokerin toteutusta kaupungin edun mukaisesti.

26.01.2016 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä

osastopäällikkö
Silja Hyvärinen

Lisätiedot

Helena Ström, projektinjohtaja, puhelin: 310 38571
helena.strom(a)hel.fi